

ULTIMUL DRUM AL LUI TUDOR VLADIMIRESCU

Ionel Zănescu

La 15 mai 1821, la vestea apropierei armatei otomane de capitală, Tudor a ordonat retragerea Adunării norodului și începe pregătirile de plecare de la Cotroceni. După ce apăsese Bucureștiul de ocupația eteristă, el se vede acum silit să-l lase sub ocupația turcească, înțelegând că o luptă cu turcii lângă București putea fi fatală capitalei, pe care o expunea la focul și sabia turcilor.

Iscoadele trimise de Tudor pe drumul București-Silistra au raportat că au văzut corturi turcești albind câmpia de la Obilești, iar alte rapoarte menționau trupe venind de la Giurgiu. La 14 mai, ele ajunseseră deja la Copăceni, la patru ore depărtare de București, unde panica și confuzia erau deja la culme.

În atari împrejurări, consulul Prusiei și cancelarul Agenției austriece stăruie pe lângă Tudor să plece pentru a nu pricinui ruina orașului. La început Tudor ezită, aruncând vina pe Bimbașa Sava, căruia nu voia să-i cedeze terenul, respectiv dorința lui Sava de a rămâne în capitală.

O ultimă știre despre apropierea turcilor de București, îl determină pe Tudor să părăsească Capitala, fapt consemnat și de Udritzki care arăta la 16 mai, că Tudor a plecat „ieri” de două ori din Cotroceni și tot de atâtea ori s-a întors.

În vederea retragerii, Tudor poruncește rechiziționarea cailor și căruțelor din curțile boierești, în vederea expedierii muniției, a calabalăcurilor și familiilor bulgarilor din oastea sa. Cu o zi mai înainte, la 14 mai, mitropolitul și boierii au fost eliberați de la Belvedere și trimiși sub o escortă de zece panduri comandată de căpitanul Simeon, la Târgoviște, unde se afla Alexandru Ipsilanti.

Plecarea de la mănăstirea Cotroceni s-a făcut – după spusele lui Cioranu – „cu 6.000 de panduri, dintre care 4.500 pedestrime, 1.500 călărime, cu artilerie de șase tunuri și cu mulțime de cară mocănești încărcate cu provizie, și urmat și de 2.500 de arnăuți”, cifră bineînțeles exagerată.

Din relatările lui Chiriac Popescu și C.Izvoranu, reiese faptul că în tot timpul marșului spre mănăstirea Cozia, Tudor s-a preocupat de pregătirea militară a pandurilor și a luat măsuri de luptă atât împotriva turcilor, cât și împotriva eteriștilor.

Oștirea luase cu sine „toată muniția și trebuincioasele lucruri ale războiului”. Pe lângă carele cu muniții, erau „și trei care mari cu sape și târnăcoape, topoare, tesle și lopeți de fier”, încât, la nevoie, „îndată se făcea șanț pe câmp la o poziție

cuviincioasă de război". Drumul cel mai scurt spre Oltenia era „*drumul poștei*”, care trecea prin Șerbănești și Slatina, pe care Tudor venise la București. În loc de a lua acest drum amenințat de turci, Tudor s-a îndreptat prin Găiești spre Pitești, unde era corpul de arnăuți ai lui Iordache și Farmache. Prima noapte o petrecu dincolo de apa Ciorogârlei, într-o poziție favorabilă. În tot timpul marșului, Tudor lua cele mai potrivite măsuri pentru a preveni un atac prin surprindere. Noaptea, oștirea era așezată în careu cu tunurile și cu carele de muniții și de provizii la mijloc: de o parte și de alta erau cavaleria și rezerva, iar tabăra era înconjurată, până la distanță de un sfert de oră, de sentinele călări. Tudor însuși dădea personal, în fiecare noapte, cuvântul de ordine și toată noaptea inspecta tabăra pentru a se încredința că ordinele sale au fost executate.

Este însă neândoios faptul că, în drum spre Oltenia, Vladimirescu a luat măsuri în vederea luptei cu eteriștii, de care se simțea amenințat sau pe care voia să-i atace. Așa se explică ordinul trimis de căpitanul Solomon, de a scoate pe oamenii lui Ipsilanti din mânăstiri, lăsând în locul lor panduri și de a veni grabnic în întâmpinarea sa, cu pandurii din Oltenia, la satul Golești.

Această scrisoare către Solomon a fost trimisă, probabil, după ce Tudor a primit înștiințarea că Iordache și Farmache se pregăteau să-i bareze trecerea peste râul Argeș. Ipsilanti voia să fie stăpân peste regiunea muntoasă a țării și nu admitea ca Tudor să-și stabilească baza de operațiuni la Cozia și la celelalte mânăstiri din munții Olteniei, care între timp fuseseră acaparate prin viclenie de eteriști.

La Găiești, Tudor află că Nicolae Ipsilanti, împreună cu căpitanii Iordache, Ghencea, deli-bașa Mihali, Farmache și cu o mulțime de arnăuți i-au tăiat drumul la Golești și-i opresc trecerea spre Pitești. Faptul se va petrece la 18 mai, și este confirmat printr-o scrisoare a lui Iordache care-l avertiza că, dacă va înainta spre Pitești, se va izbi de rezistența arnăuților săi. Tudor a citit scrisoarea lui Iordache în auzul căpitanilor săi și a adăugat: „*De multe ori gândesc că v-am spus că Iordache îmi este vrăjmaș și că de față mă gonește și că dânsul trebuie să-mi fi prins scrisorile pașei Diului care-mi lipsesc de o poștă, și că dânsul îmi vrea moartea...*”.

Întrebarea se pune: Care poate fi semnificația gestului lui Iordache ?

Thomas Gordon spune că, după prinderea corespondenței lui Tudor cu pașa de Silistra, eteriștii urziră din porunca lui Al. Ipsilanti un complot în tabăra lui Tudor. Același autor relatează: „*Principalii lui ofițeri, Dimitrie Macedonski, Hagi Prodan și mai mulți căpitani de panduri făceau parte din complot, dar până atunci n-au putut să dea lovitura, deoarece Vladimirescu era deosebit de vigilent și pedepsise cu moartea, în mod sumar pe unii dintre partizanii a căror credință o suspecta*”.

Pare limpede că, după evacuarea Bucureștilor, o schimbare s-a produs în raporturile lui Tudor cu turcii. Tudor intră în relații cu chehaia-bei al pașei de Silistra, comandantul trupelor de invazie în Țara Românească, și ajunge cu el la un acord de

cooperare militară împotriva lui Ipsilanti.

Pentru a răspunde la injoncțiunea lui Iordache, Tudor s-a sfătuit cu Hagi Prodan, Macedonski și Alexandru Nicolaevici, comandantul bulgarilor din oastea lui. Rezultatul consfătuirii lor a fost hotărârea ca Macedonski și Al. Nicolaevici să plece la Pitești cu o căruță de poștă și până la întoarcerea lor, oastea să rămână pe loc. Cei doi trimiși s-au întors în aceeași zi, către seară, cu răspunsul ca Tudor să se apropie cu armata sa până la Golești, unde aveau să-l aștepte Iordache și Farmache pentru a avea cu el o explicație. Când ajunse la Golești, Tudor își așează armata în poziție de luptă. Dealurile din apropiere erau ocupate de trupele eteriste comandate de Iordache și întărite cu 400 de oameni veniți sub comanda lui Nicolae Ipsilanti din Câmpulung. Iordache veni cu un detașament de cavalerie și, apropiindu-se ca la o bătaie de pușcă de oastea lui Tudor, invită pe acesta la o consfătuire, în prezența căpitanilor lui Tudor, convocați la cererea lui Iordache. Tudor primi, și ambii șefi înaintară unul către altul, însoțiți de câte 24 soldați de încredere. Tudor ceru socoteală lui Iordache de scrisoarea sa și de motivele care l-au făcut să interzică trecerea oștirii sale spre Pitești. La această cerere, Iordache răspunse că Ipsilanti îl bănuiește de necredință și-i arată o scrisoare a sa către turci.

Răspunsul lui Tudor, consemnat de Rayband și Liprandri, este fără echivoc. El a explicat faptul că politica sa față de turci nu poate fi identică cu a eteriștilor, întrucât el, deși e gata de luptă cu otomanii, trebuie să caute a negocia cu ei, în folosul compatrioților săi; ca atare, nu se unește cu eteriștii, dar nici cu turcii, aducându-le argumentul că soarta lor nu se poate decide în Valahia; ei vor trebui să lupte în Imperiul Otoman, pentru eliberarea Greciei, iar la nevoie vor găsi azil în Țara Românească.

Discuția s-a terminat cu îmbrățișări și jurăminte de credință, s-au tras focuri de bucurie și de înfrățire, după care cu toții au mers până la casele lui Dinicu Golescu. Aici Tudor și-a așezat oastea în coloane, după obiceiul lui, iar el s-a urcat în chioșcul de deasupra porții, însoțit de Iordache și Farmache. Gheorghe (Iorgu) Ipsilanti va veni și el să întărească frăția, prin grai și înscris.

Din cele enumerate mai sus ar reieși că întâlnirea de la Golești, din 18 mai, s-a încheiat printr-un acord, care n-a însemnat însă îmbrățișarea de către Tudor a cauzei eteriste, unirea sa cu Al. Ipsilanti.

Maxime Rayband adaugă și o informație contestabilă. Abia după prima întâlnire de la Golești, adică în zilele de 19-21 mai, Iordache a urmărit înlăturarea lui Tudor, descoperind faptul că șeful pandurilor persista în corespondența sa secretă cu turcii, îndreptată împotriva eteriștilor. Vom constata însă neajunsurile acestei interpretări. Este, mai întâi, cu totul îndoielnic că în zilele de 18-20 mai Tudor să fi expediat scrisori turcilor și că trimisul său la chehaia-bei ar fi căzut în mâinile eteriștilor.

Liprandri consideră că aceste afirmații despre interceptarea corespondenței lui Tudor, în ultimele zile ale acțiunii sale, sunt absurde, ele fiind simple zvonuri puse în circulație de eteriști. Ilie Fotino le dezmente indirect, susținând că abia în momentul arestării lui Tudor, când eteriștii i-au răscolit cancelaria, s-a găsit o scrisoare ce urma să fie trimisă turcilor și pe care a luat-o Iordache.

Admițând că Tudor a continuat și la Golești corespondența sa cu turcii, e ușor de observat că acest fapt a determinat urzirea complotului eterist și că, în orice caz, Iordache avea să-și schimbe atitudinea împăciuitoare afișată la 18 mai, când – cum spune Cioranu - „grecii (ofițerii eteriști), văzând că nu pot a ținea piept, îndată au alergat cu viclenie, și s-au înduplecat la toate cum a cerut Tudor”, pentru a căuta în zilele următoare, să-l prindă pe Tudor.

E locul să amintim că șefii eteriști se străduiau de multă vreme să-l înlăture pe Tudor. Încă de la începutul revoluției din Țara Românească, ei erau nemulțumiți de comandantul pandurilor, nereușind să-l pună sub ascultarea lor. Drept urmare, au încercat, mai întâi, să-i îngrădească acțiunea, prin Macedonski și Hagi Prodan. Au urmărit apoi să-i ademenească oștirea și nu odată s-au gândit să-l suprimă.

Înainte de venirea Adunării norodului în București, Iordache și Farmache constituiau deja „o partidă gonitoare a lui Tudor”, relatează Chiriac Popescu. Disensiunea se datora faptului că la Țânțăreni, Iordache a întâmpinat din partea lui Tudor „o netă împotrivire” – potrivit relatării lui Liprandri – cu privire la ideea unirii pandurilor cu eteriștii. Pentru moment conflictul s-a putut aplana, „șiretul Iordache” acceptând, în aparență, poziția lui Tudor, dar luând măsuri de întărire a supravegherii acestuia. Execuția de la Oteteliș, pentru acte prădălnice a doi căpitani de armăuți, Iova și Ienciu, oameni de încredere ai lui Iordache – unul dintre ei fiindu-i nepot – a sporit și mai mult ura Olimpiotului împotriva lui Tudor. După Chiriac Popescu, „aceasta a fost pricina cea mai de căpetenie de vrăjmășie și au păzit vreme căpitan Iordache, până când au pus mâna pe dânsul și și-au pus în lucrare scopul său”. Același autor susține că Tudor ar fi mărturisit căpitanilor săi, în timpul retragerii din fața turcilor, cât de încordate erau relațiile dintre el și Iordache: „De multe ori gândesc că v-am zis că Iordache îmi este vrăjmaș [...] și că dânsul îmi vrea moartea”.

Încercări de cumpărare a unei părți din oștirea lui Tudor au făcut Hagi Prodan, cu bani primiți de la C. Samurcaș și Iordache, cu bani dați de Ipsilanti.

Astfel, la sfârșitul lui februarie, Hagi Prodan a împărțit bani și a făcut făgăduieli sârbilor din Adunarea norodului, „cu cuvânt ca să-i tragă de la mine și să-i aducă la dumneavoastră” – mărturisește Tudor, în scrisoarea către C. Samurcaș din 28 februarie.

La sfârșitul lui martie, în preajma întrevederii dintre Tudor și Ipsilanti, colonelul eterist C. Ducas „a pregătit câteva sute din cei mai buni soldați ai avangărzii și a plecat la Colentina, cu hotărârea să atace pe Tudor”, în momentul

când va veni la întâlnire. Ipsilanti însă s-a opus, deoarece Tudor îl avea ostatec pe Bimbașa Sava, pe care Ipsilanti nu-l dorea să-l piardă pentru cauza eteristă.

Momentele ce vădesc încordarea raporturilor dintre Tudor și Ipsilanti sunt numeroase, dintre care am mai menționa doar două ce ni se par sugestive.

Când a aflat de la Sava „că Tudor are de gând să treacă prin Pitești în cele cinci județe”, Ipsilanti a ordonat lui Iordache „să fie foarte atent și dacă este cu putință să pună mâna pe el”.

Spre a-și atinge scopul, Olimpiotul a căutat să-l oprească cu orice chip pe Tudor la Golești și să reia legăturile cu el: „Alergând la viclenie – după expresia lui Cioranu – Iordache s-a înduplecat la toate cum a cerut Tudor”.

Incontestabil, compotul eteriștilor fusese urzit înainte de retragerea Adunării norodului din București, de vreme ce Fleischhackl a raportat lui Metternich că Vladimirescu, aflat la Cotroceni, va fi, probabil, „sacrificat de partidul lui Ipsilanti”, care vrea să stăpânească Valahia.

Punctul culminant, care de fapt a fost pretextul arestării lui Tudor, l-a constituit executarea unor panduri pentru jafuri. Tudor s-a arătat necruțător cu manifestările de indisciplină din rândurile oștirii și după spusele lui Cioranu, între București și Golești au fost omorâți douăzeci și patru de panduri pentru diferite furtișaguri. Tot același Cioranu, e de părere că „asemenea severe măsuri”, pentru menținerea disciplinei, erau nepotrivite în momentul acela când eram „de toate părțile înconjurați de inamici” și când „se lucra de către străini în lagărul nostru o conjurație”.

Înainte de a ajunge la Golești, la Cărcinof, Tudor a cerut căpitanilor oștirii sale să-i dea fâgăduiala cerută, afară de patru, și anume: Ioan Oarcă, Ghiță Cuțuiu, Iene Ienescu și Ioan Urdăreanu. Aceștia din urmă au răspuns că Tudor n-are nevoie de înscrisul lor, devreme ce îi omoară în toate clipele fără de nici un înscris. La aceasta, „Tudor a tăcut și, pornind de acolo, s-a apropiat de satul Golești”, unde s-a răzbunat. Primii doi, știind ce-i așteaptă, au reușit să se ascundă, ceilalți doi – Urdăreanu și Ienescu au scăpat datorită rugămintelor comandantului artileriei Cacaletșeanu și ale aghiotantului lui Tudor, Cioranu.

C.Izvoranu notează că, după moartea lui Urdăreanu, „se strânseseră polcovnicii și căpitanii la Hagi Prodan și-i spusese că nu mai primesc pe Tudor de comandor al lor”. Iar Macedonski, sosit și el între timp în tabără, va fi mesagerul către Iordache despre cele petrecute.

„A doua zi, 21 mai – spune Fotino – luând Olimpie 30 de călăreți aleși, împreună cu alți 200 călăreți de rând le ordonă să-l urmeze împărțiți în grupe departe una de alta, ca la o distanță de un sfert de oră, și aceasta, ca să nu sosească cu multă lume deodată și să deștepte bănuielei din partea lui Tudor”.

Are loc astfel a doua întrevedere între Tudor și Iordache, ultimul aducându-i

grave acuzații de trădare. Având și consensul căpitanilor, Tudor este dezarmat și luat de Iordache spre Pitești.

Astfel, Tudor a putut fi înfrânt de eteriști, la Golești, fără luptă, pe calea vicleniei, complotului și trădării. Însăși cronică atribuită lui Ducas, reflectă această stare de lucruri: „*Bunul și vrednicul căpitan Iordache*”, a știut cum să procedeze căci „*cu război niciodată întreg corpul lui Ipsilanti n-ar fi putut să învingă și să reducă la tăcere pe Tudor*”.

Urmărind ultimul drum a lui Tudor, după prinderea sa, reconstituirea poate fi următoarea:

Urcat într-o căruță de poștă, cu aghiotantul lui Ipsilanti, urmat de alți trei cu câte doi arnăuți și cu o escortă de mavrofori, călări, grupul se îndreptă spre Leordeni. Ajunși aici, în dreptul văilor de acolo, le-a ieșit în cale Orfano cu 300 de arnăuți, prilej cu care Tudor este pus în fiare.

La Grădiștea, cam la un sfert de oră de Câmpulung, Tudor este întâmpinat de 30 de flăcăi ai orașului din bresle, măcelari și brutari. Sosirea la Câmpulung s-a făcut către seară, convoiul trăgând la casa bogasierului Constantin Chiliosii, în apropiere de casa boierului Urianu, unde era găzduit Nicolae Ipsilanti.

A doua zi dimineața, pe sub muștele, porniră cu toții spre Târgoviște, conăcind la prânz la cârciuma de piatră și de-abia la miezul nopții s-a ajuns în apropiere de Târgoviște, Tudor fiind păzit de soldați eteriști de la un avanpost.

Înainte ca Tudor să fie prezentat lui Ipsilanti, la bariera Târgoviștei fu suit pe un cal țărănesc, cu scări de lemn, având picioarele legate pe sub burta calului.

Întâlnirea cu Ipsilanti, cât și moartea lui Tudor, sunt foarte controversate, atât de martorii oculari, cât și de istorici.

Dar iată principalele versiuni asupra asasinării lui Tudor:

Mihai Cioranu, aghiotant al lui Tudor, îl zărește ultima dată pe acesta la Pitești, în casele boierului Iancu Mavrodol, și cu această ocazie el surprinde o discuție între Tudor Ghencea și Iordache, relatată de el astfel: Tudor: „*Vreți să mă omorâți? Eu nu mă tem de moarte. Am înfruntat moartea în mai multe rânduri. Mai înainte de a ridica steagul spre a cere drepturile patriei mele, m-am îmbrăcat în cămașa morții. Turcii sunt în țară, dar nu sunteți în stare, și nu veți fi niciodată, a vă bate cu dânsii cu ispravă..., voi oameni fără căpătâi și străini cu totul de această țară*”.

Referitor la supliciul lui Tudor, Cioranu, mărturisește că Tudor ar fi fost încredințat unui tribunal de boieri, ce se ziceau pământeni, ca Geartol, spre a fi judecat și osândit. Torturat de aghiotanții lui Ipsilanti, Lasani și Scufi – ultimul fiind cel care a fugit cu banii casei Eteriei grecești – Tudor va fi ucis în taină de Caravia, pe malul iazului ce curgea pe lângă oraș, iar cadavrul aruncat într-un puț de lângă grădina lui Geartol.

În versiunea lui Ioan Dârzeanu, unele fapte se confirmă ca și la alți martori –

precum cele referitoare la torturarea lui Tudor – pe când locul uciderii este cu totul altul.

Dârzeanu relatează că Tudor ar fi fost încredințat unei grupe de arnăuți care l-au dus noaptea pe malul Ialomiței, unde cercetat cu sălbăticie pentru averile pe care le-ar poseda, a fost lovit cu săbiile și aruncat în apa Ialomiței.

Maxime Rayband, convins de existența mai multor versiuni asupra morții, spune că Tudor nu a fost predat unui consiliu de război, ci „*sabiei câtorva ofițeri, care l-au masacrat laș*”. Uciderea lui Tudor a fost încredințată secretarului lui Ipsilanti (este vorba probabil de Lasanis sau Scufos) și la doi aghiotanți ai săi (probabil Orfonos și Cavaleropulos ori Garnovschi), care l-au luat din mâinile lui Caravaia și l-au dus afară din oraș până în fața unei gropi săpate curând.

Moartea prin străpungere cu sabia, a survenit lent, ceea ce dovedește stângăcia asasinilor. De teamă ca nu cumva cadavrul lui Tudor să fie recunoscut, ei au procedat la dezbrăcarea acestuia, cu care ocazie au găsit asupra lui Tudor patru taleri.

Ilie Fotino dă cu totul altă versiune asupra judecării și morții lui Tudor. După acest autor, Tudor a fost condamnat la moarte de consiliul de război al eteriștilor, conform art. 3,7 și 8 din codul penal ostășesc. La început, Ipsilanti „*voind să arate mărînimie*”, a oprit execuția. Dar, sub influența lui lordache, care îi arată o scrisoare găsită în camera lui Tudor, Ipsilanti ordonă lui Gherasim Orfano să-l omoare în secret.

Pentru ca Ipsilanti să-și ascundă adevăratele intenții, Tudor ar fi fost chemat la un ospăț la Mitropolie, iar după aceea omorât. Execuția a avut loc după miezul nopții, afară din Târgoviște, în dosul Mitropoliei, aproape de o grădină zisă a lui Ciocârlan, unde fuseseră trimiși mai dinainte doi ostași, care săpau o groapă într-un șanț. Față de celelalte versiuni, Tudor ar fi fost ucis prin decapitare de un anume Nicolae Parga, după care corpul lui fu aruncat în groapa ce era deja pregătită și acoperită cu pământ și pietre.

Și, în fine, o ultimă versiune, cea a lui Liprandi, care arată că după două zile de torturi – conduse de sceleratul Caravia – Tudor ar fi fost împușcat cu un pistol, apoi ciopârțit cu săbiile, iar trupul său decapitat, ar fi fost aruncat în Ialomița.

Indiferent de felul judecării, cât și de cel al morții, cert este faptul că eteriștii au săvârșit o crimă odioasă. Iată ce scrie Elias Regnault în 1855 despre moartea lui Tudor: „*Astfel a pierit părăsit de ai săi, măcelărit de niște mizerabili asasini, ultimul român care a știut să ia armele pentru cauza națională. Moartea lui este o pată și pentru boierii care l-au nesocotit și pentru fanarioșii care l-au măcelărit. Aceștia, omorându-l, erau cel puțin pe linia tradițiilor lor de crime și de lașități; pe când ceilalți trădau, prin slăbiciunea lor, drepturile țării și speranța unei regenerări*”.

La aflarea veștii uciderii lui Tudor, mulți dintre apropiații lui, fie că au regretat, fie că au încercat să aducă o ultimă cinstire marelui erou.

Semnificativ în acest sens este gestul episcopului Ilarion și preotului Ilie, buni sfințici ai lui Tudor.

Este știut că la 13 mai 1821, o delegație condusă de Ilarion, pleca la Laybach (Liubliana) pentru a prezenta congresului Sfintei Alianțe un memoriu scris despre doleanțele românilor munteni. Din păcate, misiunea s-a dovedit de două ori tardivă: mai întâi pentru că Congresul de la Laybach își încheiase lucrările încă cu o zi înaintea plecării delegației din București (12 mai), rezoluția sa fiind aceea de dezavuare a ambelor mișcări, apoi, pentru faptul că în interior evenimentele se precipitaseră, Tudor fiind nevoit să părăsească Bucureștii.

Ilarion se afla la Brașov când a aflat despre mișelescul complot ce pusese capăt vieții lui Tudor Vladimirescu. A plecat peste Carpați – poate nu pe cel mai scurt drum, ci pe cel mai puțin supravegheat de eteriști – având ca țintă cetatea cea veche, domnească, a Târgoviștei. Sosind aici, a dat veste unui încercat prieten și părtaș al revoluției, preotul Ilie de la mănăstirea Butoiul – lăcaș din cuprinsul comunei Hulubești, Dâmbovița – și împreună au mers să scoতোcească împrejurimile, fântânile, gropile cu apă, albiile de râu pentru a afla trupul celui pe nedrept osândit și a-i face creștineasca îngropăciune.

Numai după această zădarnică stăruință, cei doi credincioși și participanți la mișcare, i-au făcut slujba cuvenită, astfel consemnată de preotul Ilie în cronica sa: *„și cu durere de inimă am auzit și am plâns, când l-au vândut pe Tudor doi căpitani de-ai săi de l-au tăiat noaptea. Și am mers cu părintele Ilarion la mănăstire de am făcut slujbă pentru odihna sufletului. Și plângea lumea și părintele Ilarion, se bătea cu pumnii în piept, și da crucea la norod să se închine. Și multă jale era pe noi toți”*.

Aș încheia printr-o afirmație datorată lui Ion Ghica: *„Dacă știrea morții lui Tudor a putut mulțumi pe greci și pe doi sau trei căpitani de panduri, românii s-au simțit loviți în afecțiunile, în speranțele și în demnitatea lor. Pandurii adorau pe șeful lor și românii toți îl numeau domnul Tudor și-l considerau ca pe adevăratul domn al Țării Românești”*.

Tudor Vladimirescu
Litografie, sec. XIX

Alexandru Ipsilanti
Aquatorte, sec. XIX

Panduri trecând Oltul la 10 martie 1821
Litografie, sec. XIX

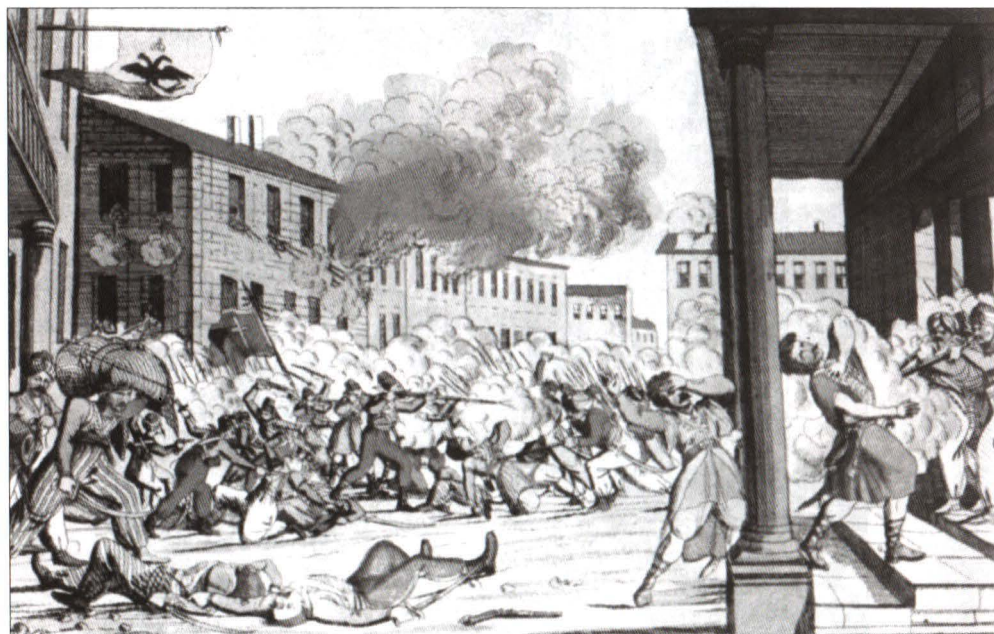

*C. Stöckler, Arnăut
Litografie, sec. XIX*

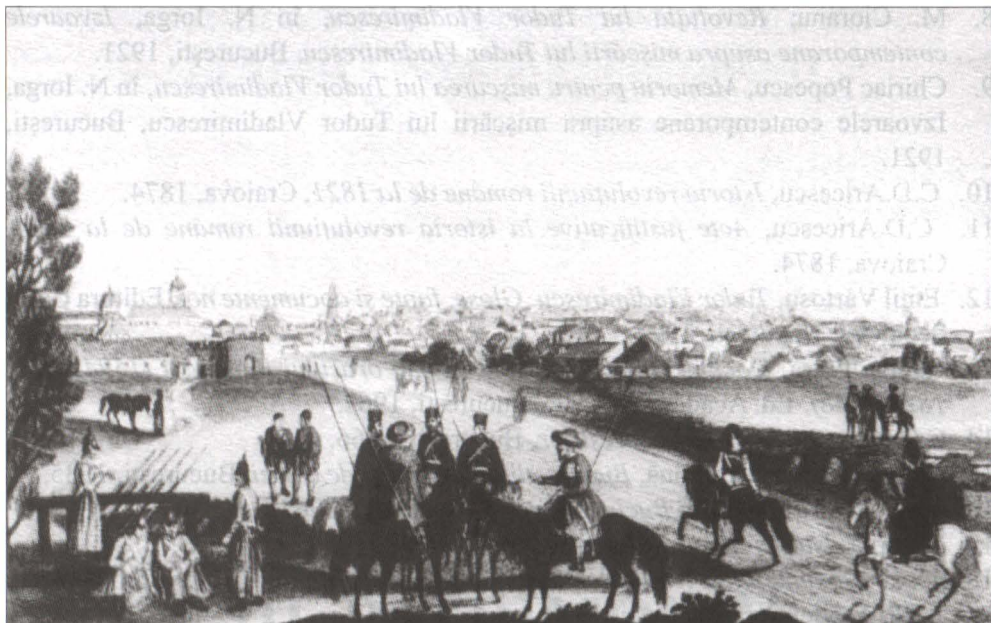
Soldați eteriști de la 1821

Stampă, sec. XIX

Uciderea lui Bimbașa Sava de către turci la 7 august 1821

Litografie, sec. XIX

București – vedere generală

Litografie, sec. XIX

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. N. Iorga, *Izvoare contemporane asupra răscoalei lui Tudor Vladimirescu*, București, 1921.
2. Ioana Cristache Panait, *Orașul București și răscoala poporului din 1821*, S.P.C., Muzeul de istorie al orașului București, București, 1961.
3. A. Oțetea, *Tudor Vladimirescu*, București, 1971.
4. Dan Berindei, Traian Mutașcu, *Aspecte militare ale răscoalei populare din 1821*, București, 1962.
5. Dan Berindei, *Mișcarea revoluționară din 1821 la București*, Materiale de istorie și muzeografie, vol. IX, M.M.B., București, 1972.
6. D. Bodin, *Tudor Vladimirescu la București*, Revista Istorică Română, XIII, 1943, facs. II.
7. I. Dărzeanu, *Revoluția de la 1821, în Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, vol. V, București, 1962.

8. M. Cioranu, *Revoluția lui Tudor Vladimirescu*, în N. Iorga, *Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu*, București, 1921.
9. Chiriac Popescu, *Memoriu pentru mișcarea lui Tudor Vladimirescu*, în N. Iorga, *Izvoarele contemporane asupra mișcării lui Tudor Vladimirescu*, București, 1921.
10. C.D.Aricescu, *Istoria revoluțiunii române de la 1821*, Craiova, 1874.
11. C.D.Aricescu, *Acte justificative la istoria revoluțiunii române de la 1821*, Craiova, 1874.
12. Emil Vârtosu, *Tudor Vladimirescu. Glose, fapte și documente noi*, Editura Casei Școalelor, București, 1927.
13. George Potra, *Documente privitoare la istoria orașului București (1594-1821; 1821-1848)*, Ed. Academiei R.P.R, București, 1962.
14. C.C.Giurescu, *Istoria Bucureștilor*, București, 1966.
15. Colonel Popescu-Lumină, *Bucureștii din trecut și de astăzi*, București, 1935.
16. x x x - *Istoria orașului București*, vol. I, București, 1965.
17. N. Iorga, *Istoria Bucureștilor*, București, 1937.
18. x x x - *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821*, vol. II, Ed. Academiei, București, 1959.
19. G.I.Ionescu-Gion, *Istoria Bucureștilor*, București, 1899.
20. George Potra, *Din Bucureștii de altădată*, București, 1981.

SUMMARY

The article presents the last moments of one of the most important Romanian national heroes, Tudor Vladimirescu, whose actions in 1821 inaugurated the modern history of Romania. His dramatic death caused sorrow to the Romanian people who had put great confidence in his undertakings meant to liberate the country from the Ottoman domination, and who considered him, at the time, the true leader of Wallachia.